

НАУКОВА РЕЦЕНЗІЯ

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2026: 59; 294–297 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2026.59.13968>

УДК 070:159.9316.774(075.8)

ПРАВДИВЕ СЛОВО – ДУХОВНО-НАЦІОНАЛЬНА ЗБРОЯ ЖУРНАЛІСТА

Оксана Білоус

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна*

e-mail: bilousoksana1977@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2008-8196>

У рецензії досліджено психологічні засади функціонування медіа в сучасних умовах російської екзистенційної війни проти України. Наголошено, що професійне поєднання змістовної тематики з комплексом мовностилістичних, мовно-виражальних і мовно-зображальних засобів, які втілюються в різні жанри і форми журналістських матеріалів, є визначальними психолого-педагогічними умовами ефективного впливу медіа на формування в реципієнтів високих морально-духовних, національно-патріотичних, державницьких переконань. Схарактеризовано сучасну медіаіндустрію, яка потребує симбіозу інтелектуальних знань у галузі журналістики з новими технологічними інструментами і технологіями, що даватиме ринкові універсальних журналістів, орієнтованих на комплексний підхід у роботі з інформацією в конвергентних редакціях, які здатні одночасно працювати з текстом, фото-, аудіо-, відеоматеріалом, створювати графіку, писати блоги, працювати в мережі й вільно орієнтуватися у виборі оптимальної медійної платформи для поширення правдивого, змістовного, актуального, цікавого контенту.

Ключові слова: журналістика, психологія масмедіа, гонзо-журналістика, компетентність, професіоналізм, московська агресія, патріотизм.

У навчальному посібнику «Психологічні засади функціонування медіа» професора Василя Лизанчука розкрито методику формування у студентів – майбутніх журналістів професійних, моральних, духовних, національно-громадянських якостей під час теоретичного і практичного опанування фаху. Адже морально-національні засади журналістської праці нерозривно пов'язані з принципами, функціями і нормами службової, професійної етики журналіста, його світоглядною позицією, національно-духовним державницьким мисленням і переконанням, фаховою обдарованістю, інтелектом, здатністю завжди бути готовим до психологічно-творчої праці. З огляду на те, що принципи журналістської творчості формуються, встанов-

люються на основі осмислення законів, процесів суспільно-політичного життя і є їхнім відображенням, то в нинішніх умовах російської війни проти України маємо дотримуватися насамперед принципу «український націєцентризм». Цей принцип об'єднує інші принципи журналістської діяльності, визначає вибір оптимальних варіантів висвітлення української національно-визвольної боротьби з одвічними ворогами – московськими загарбниками-нищителями і проблем мирного національного державотворення.

На засадах принципу українського націєцентризму маємо розглядати структуру захисту національного, мовно-культурного, інформаційно-гуманітарного простору, генерування «захисної плівки» (С. Вовканич), духовно-інтелектуальних знань українців як імунітету, що допомагає усвідомити сутність Української Національної Ідеї державотворення та утвердження національної ідентичності у світовому багатокультурному ореолі. Комплексне вирішення цієї проблеми передбачає підвищення мовного, світоглядно-інтелектуального, морально-духовного, національно-громадянського рівня навчання студентів.

Студент Тарас Матвіїв ще до повномасштабного вторгнення російських варварів-нищителів в Україну роздумував: «Україна – загадка і моя печаль. Крізь мене твої віки величі й страждань пройшли за грань життя. Навіть у пеклі я – Українець, а ти моя мати. Я – молодий українець, я є новий Народ! Мою кров не питиме більше ніхто! Мій час настав! Вже давно я мить цю чекав і відповідь за втрачені віки я мушу дати!».

За українське слово, українське національне світобачення, моральний зміст життя, за свободу й українську ідентичність, українські та європейські демократичні цінності, за суспільний попит на правду віддали найдорожче – своє життя – випускники факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка Євген Гулевич, Андрій Дусан, Василь Кіндрацький, Вадим Кофтунов, Богдан Маркевич, Тарас Матвіїв (Герой України – посмертно), Роман Панькевич, Валентин Присіч, Роман Рязських.

Глобалізаційні процеси, російська воєнна та інформаційно-психологічна агресія зумовили педагогічно-освітні принципи, суть яких полягає в тому, щоби кожен українець, а тим паче студент факультету журналістики, отримав всебічні, правдиві знання з історії України, політології, філософії, російсько-українських відносин, глибоко опанував системні компоненти інформаційно-психологічної безпеки і став національно свідомим борцем за соборну, національну українську Україну.

Автор навчального посібника підкреслив: «Щоби студенти усвідомили сутність медійної місії в контексті гуманістичного українського націоналізму, на відміну від зловісного російського шовінізму=рашизму, потрібно, щоби їхні інтелектуальні знання ґрунтувалися на філософії природного українського націоналізму, який є своєрідною імунною системою нації, що захищає її від денаціоналізації, асиміляції, малоросійства, яничарства, сприяє формуванню стійкості виживання і духовного самовираження, стійкості нації та національної ідентичності».

Навчання і виховання студентів на українськоцентричних національних засадах забезпечує переконаність у єдності не лише з теперішніми життєтворчими процесами, а й з минулими, що є визначальним генетичним кодом етносу, народу, нації, який допомагає самозберегтися у найскладнішому буттєвому і геополітичному середовищі. Одним з визначальних чинників формування й збереження укра-

їнського національного «Я» є опанування впродовж семестру студентами III курсу факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка нормативної дисципліни «Інтелектуально-психологічні засади функціонування засобів масової комунікації». Основою теоретичного і практичного вивчення цього курсу є підручник «Психологія мас-медіа». Це – перший в Україні підручник, у якому системно викладено психологію медіавиробництва і медіасприймання, розкрито психологію особистості журналіста і морально-психологічні засади творчості. Осмислено сутність свободи слова і відповідальності журналіста, схарактеризовано психологію толерантності / інтолерантності в журналістській діяльності. Розкрито специфіку формування індивідуальної і громадської думки під впливом ЗМК. Проаналізовано психологічні аспекти інформаційно-психологічної безпеки України.

У навчальному посібнику «Психологічні засади функціонування медіа» Василь Лизанчук ґрунтовно розкрив діяльність української традиційної журналістики, окреслив особливості нової журналістики та гонзо-журналістики, поглибив головні аспекти фахово-громадянської освіти студентів.

Нав'язуючи світовій громадськості тезу, що українські ЗМК перекидають гуманістичну мету путінської «спеціальної операції» проти нацистів, фашистів, мазепинців, петлюрівців, бандерівців, які, мовляв, захопили владу в Україні і сіють між народами непорозуміння, ненависть, зловісність. Насправді, у такий спосіб віковічні московські вороги та їхні поплічники в Україні хочуть позбавити українських національно свідомих фахівців можливості доброчесно висвітлювати повномасштабну геноцидну, екоцидну, терористичну війну Російської Федерації проти України.

Винятково інноваційна особливість цього навчального посібника полягає в тому, що студенти для ґрунтовного опанування практичними знаннями створення журналістських матеріалів здійснюють контент-аналіз та інтент-аналіз, опублікованих у посібнику творчих робіт. Контент-аналіз та інтент-аналіз є важливими компонентами в освітній інформаційно-педагогічній схемі «адресант – інтенція – зміст тексту – адресат – декодування – вплив». Отриману інформацію студент модифікує, трансформує, інтерпретує у свідомості та формує базову інтелектуально-духовну новизну для майбутньої журналістської діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Лизанчук, В. (2025), *Психологічні засади функціонування медіа, навч. посібник*, Львів, ЛНУ імені Івана Франка, 340 с.

REFERENCES

1. Lyzanchuk, V. (2025), *Psykhologichni zasady funktsionuvannia media, navch. posibnyk*, Lviv, LNU imeni Ivana Franka, 340 s.

THE TRUTHFUL WORD IS THE JOURNALIST'S SPIRITUAL AND NATIONAL WEAPON

Oksana Bilous

*Ivan Franko National University of Ukraine
Henerala Chupryny, 49, 79044, Lviv, Ukraine
e-mail: bilousoksana1977@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2008-8196>*

The review examines the psychological foundations of media functioning in the contemporary conditions of Russia's existential war against Ukraine. It emphasizes that the professional integration of meaningful thematic content with a set of linguistic-stylistic, expressive, and visual-verbal means, embodied in various genres and forms of journalistic materials, constitutes the key psychological and pedagogical conditions for the effective influence of the media on shaping recipients' high moral and spiritual values, national-patriotic attitudes, and state-oriented convictions. The contemporary media industry is characterized as one that requires a symbiosis of intellectual knowledge in the field of journalism with new technological tools and technologies, which will provide the market with universal journalists oriented toward a comprehensive approach to working with information in convergent newsrooms. Such journalists are capable of simultaneously working with text, photo, audio, and video materials, creating graphics, writing blogs, operating online, and freely navigating the choice of the optimal media platform for disseminating truthful, meaningful, relevant, and engaging content.

Keywords: journalism, media psychology, gonzo journalism, competence, professionalism, Moscow's aggression, patriotism.

Отримано редакцією видання / Received: 13.01.2026

Прорецензовано / Revised: 13.01.2026

Схвалено до друку / Accepted: 14.01.2026

Опубліковано на сайті видання / Published on the publication's website: 07.02.2026